

Lana Hudeček

Milica Mihaljević

JEZIKOSLOVNO NAZIVLJE

1. Uvod

U *Hrvatskome mrežnom rječniku – Mrežniku* obrađuje se i temeljno jezikoslovno nazivlje.

Hrvatsko se jezikoslovno nazivlje nalazi u općim i terminološkim rječnicima, udžbenicima, monografijama, priručnicima i znanstvenim radovima. Dosad su objavljeni ovi terminološki rječnici (leksikoni) jezikoslovnoga nazivlja koji obuhvaćaju i natuknice na hrvatskome jeziku: Simeon 1969., Trask 2005., *Slovník slovanské lingvistické terminologie* 1977. – 1979., Rittgasser i Kolenić 2012., Rittgasser i Kolenić 2013. Objavljeni priručnici uglavnom su deskriptivni, najčešće i samo prijevodni te se u njima ne uspostavlja nikakav normativni odnos među istoznačnim i bliskoznačnim nazivima, a upravo je istoznačnost i bliskoznačnost uz semantičke praznine koje se pojavljuju u novijemu jezikoslovnom nazivlju temeljni normativni problem jezikoslovnoga nazivlja.

Obradi se jezikoslovnoga nazivlja u *Mrežniku* posvećuje velika pozornost zbog ovih razloga:

1. riječ je o nazivlju koje se upotrebljava u jednome od dvaju obvezatnih predmeta u školi i predmetu koji ima najveću satnicu
2. riječ je o nazivlju koje pripada temeljnoj struci većine suradnika *Mrežnika*
3. projekt *Mrežnik* izvodi se istodobno s projektom *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena* te mnogi suradnici *Mrežnika* surađuju i na *Jeni*.

Analiza jezikoslovnoga nazivlja u okviru projekta *Mrežnik* dovela je i do objavljivanja pet radova o toj temi: Hudeček i Mihaljević 2018a, Hudeček i Mihaljević 2018b, Hudeček i Mihaljević 2018c, Hudeček i Mihaljević 2019b, Hudeček i Mihaljević 2019c.

2. Suradnja *Mrežnika* i *Jene*

Obrane su jezikoslovnoga nazivlja u *Jeni* i *Mrežniku* usklađene na sljedeći način:

- navode se isti preporučeni nazivi (iako se u *Mrežniku* ne upotrebljava naziv *preporučeni naziv*)
- definicije su temeljnih jezikoslovnih naziva usklađene

– po potrebi se daje se isti jezični savjet, vidi 1. tablicu.¹

1. tablica: Usporedba obrade naziva točka i *točka sa zarezom* u *Jeni* i *Mrežniku*

<i>Jena</i>	<i>Mrežnik</i>
<p>točka definicija: pravopisni znak koji стоји на kraju rečenice te iza kratica i rednih brojeva vrelo definicije: Jozić, Željko i dr. 2013. <i>Hrvatski pravopis.</i> Institut za hrvatski jezik i jezikoslovje. Zagreb. područje: jezikoslovje potpodručje: pravopis jezična odrednica: imenica rod: ženski broj: jednina istovrijednica - engleski: period; full stop njemački: Punkt francuski: point ruski: тóчка švedski: punkt simbol: . poveznica: http://pravopis.hr/pravilo/tocka/55/</p>	<p>točka <i>pravop.</i> Točka je pravopisni znak (.) koji стоји на kraju rečenice te iza kratica i rednih brojeva. – <i>Definicija mora počinjati malim slovom i nema točku na kraju.</i> – <i>Argument koji govori u prilog tomu da se parataktička rečenica ne razlikuje samo formalno od dviju rečenica, tj. da se ne može promatrati kao dvije rečenice koje su odijeljene točkom, odnosno koje se od dvorečeničnog ustrojstva razlikuju samo formalno.</i> Što se s točkom može? nemati je, završavati rečenicu Koordinacija: točka i crtica, točka i uskličnik, točka i zarez; točka ili zarez <i>Hrvatski pravopis:</i> http://pravopis.hr/pravilo/tocka/55</p>
<p>točka sa zarezom definicija: pravopisni znak koji se piše pri jačemu odvajanju od onoga koje označuje zarez, a slabijemu od onoga koje označuje točka vrelo definicije: Jozić, Željko i dr. 2013. <i>Hrvatski pravopis.</i> Institut za hrvatski jezik i jezikoslovje. Zagreb. područje: jezikoslovje potpodručje: pravopis jezična odrednica: višerječni naziv istovrijednica - engleski: semicolon njemački: Semikolon francuski: point-virgule ruski: тóчка с запятóй švedski: semikolon simbol: ; napomena: U hrvatskome pravopisnom nazivlju u istome se značenju upotrebljavaju nazivi <i>točka-zarez</i> i <i>točka sa zarezom</i>. Budući da u nazivlju istoznačnice nisu poželjne, a polusloženice se ne uklapaju u strukturu hrvatskoga jezika te ih je, kad je to moguće, bolje zamijeniti istoznačnim nazivom drukčije strukture, prednost se daje nazivu <i>točka sa zarezom</i>. nepreporučeni naziv: točka-zarez poveznica: http://pravopis.hr/pravilo/tocka-sa-zarezom/62</p>	<p>točka sa zarezom <i>pravop.</i> Točka sa zarezom pravopisni je znak (;) koji se piše pri jačemu odvajanju od onoga koje označuje zarez, a slabijemu od onoga koje označuje točka – <i>Definicije su u kurzivu i međusobno su odvojene zarezom, a sinonim koji nije u kurzivu odvojen je točkom sa zarezom.</i> – <i>Veoma je često u engleskome tekstu uz veliko slovo u okomitome nabranjanju i točka sa zarezom.</i> U hrvatskome pravopisnom nazivlju u istome se značenju upotrebljavaju nazivi <i>točka-zarez</i> i <i>točka sa zarezom</i>. Budući da u nazivlju istoznačnice nisu poželjne, a polusloženice se ne uklapaju u strukturu hrvatskoga jezika te ih je, kad je to moguće, bolje zamijeniti istoznačnim nazivom drukčije strukture, prednost se daje nazivu <i>točka sa zarezom</i>. sinonim: točka-zarez <i>Hrvatski pravopis:</i> http://pravopis.hr/pravilo/tocka-sa-zarezom/62</p>

Mrežnik se temelji na ovim korpusima: *Hrvatska mrežna riznica* (<http://riznica.ihjj.hr/index.hr.html>) i *Hrvatski mrežni korpus hrWaC*

¹ Više o odnosu *Mrežnika* i *Jene* vidi u Hudeček i Mihaljević 2019.

(<http://nlp.ffzg.hr/resources/corpora/hrwac>). Korpusi se pretražuju s pomoću alata *SketchEngine*, a za potrebe projekta napisana je te potrebama projekta u više koraka prilagođena gramatika skica (*SketchGrammar*) za hrvatski jezik s pomoću koje se jednostavno dobivaju najvažniji podatci o gramatičkome i kolokacijskome ponašanju pojedine riječi. Za potrebe projekta *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena* izrađen je specijalizirani *Jezikoslovni korpus*, koji je dostupan s pomoću Sketch Enginea.² Taj je korpus također bio izvor primjera i kolokacija jezikoslovnih naziva u *Mrežniku*. Posebno je taj korpus bilo koristan pri obradi riječi koje nisu samo jezikoslovni nazivi (npr. *zamjenica*, *čestica*) jer se pretragom općih korpusa nisu dobivale kolokacije jezikoslovnog naziva, vidi 1. i 2. sliku.

WORD SKETCH

Jezikoslovni 🔍 ⓘ 🔗

čestica as noun 1,162x ...

prijedlog-iza

kakav?	subjekt_od	koordinacija
pojačajan pojačajne čestice	tvoriti se u ulozi čestice tvore povratni glagoli	usklik
upitni upitne čestice	pisati Čestica li piše se odvojeno od	veznik
zemljinišni zemljinišnih čestica	pojavljivati čestice učestalo pojavljuju	uzvik
modalan modalne čestice	moći Čestica već može	neodvojiv
niječan niječna čestica ne		prijedlog
katastarski i u popisu katastarskih čestica		zamjenica
diskursan diskursne čestice / oznake		prilog
demonstrativan prezentativne demonstrativne čestice to		stoga

1. slika: Skica riječi *čestica* u *Jezikoslovnome korpusu*

²² Više o *Jezikoslovnome korpusu* vidi u Marković, Mihaljević i Mihaljević 2019. i Marković i Mihaljević 2020.

WORD SKETCH

Croatian Web (hrWaC 2.2, ReLDI)

čestica as noun 33,146x ...

↔	↔	↔
kakav?	subjekt_od	koordinacija
građevni ... građevne čestice	gibati ...	val ... val i čestica
katastarski ... katastarske čestice	sudarati ...	antičestica ... čestica i antičestica
elementaran ... elementarnih čestica	taložiti ...	atom ...
subatomski ... subatomskih čestica	titrati ...	oksid ... oksiда i čestica
lebdeći ... lebdećih čestica	lebdjeti ...	zračenje ...
zemljišni ... zemljišnih čestica	tvoriti ...	plin ... plinova i čestica
nabijen ... nabijene čestice	putovati ...	čestica ...
krut ... krutih čestica	raspršivati ...	ozon ...
sitan ... sitne čestice	prodirati ...	posjedovni ...
radioaktivnan ... radioaktivnih čestica	ponašati ...	sila ... čestica i sila
	dospjeti ...	pulpa ...
	međudjelovati ...	molekula ...

2. slika: Skica riječi *čestica* u *hrWaC-u*

Dok se u *Jezikoslovnome korpusu* mogu naći brojne kolokacije jezikoslovnoga naziva *čestica* (u prvome stupcu označene strelicom, a u ostalim stupcima sve osim *stoga*) u *hrWaC-u* se ne nalazi ni jedna kolokacija riječi *čestica* upotrijebljene u jezikoslovnome značenju.

U okviru projekta *Mrežnik* izrađen je i *Pojmovnik e-leksikografije*, koji se nalazi na stranicama *Mrežnika* (<http://ihjj.hr/mreznik/page/pojmovnik/6/>). *Pojmovnik* je izrađen u suradnji s projektom *Jena*. U skladu s različitim načelima izrade *Jene i Pojmovnika* i obrade se u njima razlikuju, vidi 2. tablicu.

2. tablica: Usporedba obrade naziva *odostražni rječnik* i *n-gram* u *Jeni* i *Pojmovniku e-leksikografije*

<i>Jena</i>	<i>Pojmovnik e-leksikografije</i>																																																
<p>odostražni rječnik</p> <p>definicija: rječnik u kojemu su riječi abecedirane od kraja riječi</p> <p>vrelo definicije: Pojmovnik, <i>Mrežnik</i>. http://ihjj.hr/mreznik/page/pojmovnik/6/.</p> <p>područje: jezikoslovje</p> <p>potpodručje: e-leksikografija i korpusno jezikoslovje</p> <p>dopušteni naziv: odostražnik</p> <p>jezična odrednica: višerječni naziv</p> <p>istovrijednica - engleski: reverse dictionary</p> <p>njemački: rüchläufiges Wörterbuch</p> <p>francuski: dictionnaire inverse</p> <p>ruski: Обратный словарь</p> <p>švedski: baklängesordbok; finalalfabetisk ordbok</p> <p>poveznica: https://borna12.gitlab.io/odostraznji</p> <p>slika:</p> <div style="text-align: center;"> <p>Odostražni rječnik - ♂ / ♀</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <input type="text" value="ica"/> <input type="button" value="pronadri"/> </div> <p>Pronađen broj riječi: 369.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tbody> <tr> <td style="padding: 2px;">promotorica</td> <td style="padding: 2px;">kopačica</td> <td style="padding: 2px;">glazbenica</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">štaviteljica</td> <td style="padding: 2px;">redateljica</td> <td style="padding: 2px;">procjeniteljica</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">poučavateljica</td> <td style="padding: 2px;">dirigentica</td> <td style="padding: 2px;">spikerica</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">svilarica</td> <td style="padding: 2px;">ispitivačica</td> <td style="padding: 2px;">krojiteljica</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">kovinotokarica</td> <td style="padding: 2px;">čuvarica</td> <td style="padding: 2px;">klauniča</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">smetlarica</td> <td style="padding: 2px;">pjeskarica</td> <td style="padding: 2px;">asistentica</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">skupnica</td> <td style="padding: 2px;">dekanica</td> <td style="padding: 2px;">kožariča</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">agentica</td> <td style="padding: 2px;">šefica</td> <td style="padding: 2px;">travarica</td> </tr> </tbody> </table> </div>	promotorica	kopačica	glazbenica	štaviteljica	redateljica	procjeniteljica	poučavateljica	dirigentica	spikerica	svilarica	ispitivačica	krojiteljica	kovinotokarica	čuvarica	klauniča	smetlarica	pjeskarica	asistentica	skupnica	dekanica	kožariča	agentica	šefica	travarica	<p>odostražni rječnik (engl. <i>reverse dictionary</i>)</p> <p>rječnik u kojemu su riječi abecedirane od kraja riječi; odostražni rječnik <i>Rückläufiges Wörterbuch des Serbokroatischen</i> (1965. – 1967.) mrežno je dostupan na www.uibk.ac.at/slawistik/institut/matesic.html.</p> <p>Demoinačica odstražnoga rječnika naziva za vršitelje/vršiteljice radnje (https://borna12.gitlab.io/odostraznji-mz, izradio Josip Mihaljević):</p> <div style="text-align: center;"> <p>Odostražni rječnik - ♂ / ♀</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <input type="text" value="ica"/> <input type="button" value="pronadri"/> </div> <p>Pronađen broj riječi: 369.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tbody> <tr> <td style="padding: 2px;">promotorica</td> <td style="padding: 2px;">kopačica</td> <td style="padding: 2px;">glazbenica</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">štaviteljica</td> <td style="padding: 2px;">redateljica</td> <td style="padding: 2px;">procjeniteljica</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">poučavateljica</td> <td style="padding: 2px;">dirigentica</td> <td style="padding: 2px;">spikerica</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">svilarica</td> <td style="padding: 2px;">ispitivačica</td> <td style="padding: 2px;">krojiteljica</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">kovinotokarica</td> <td style="padding: 2px;">čuvarica</td> <td style="padding: 2px;">klauniča</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">smetlarica</td> <td style="padding: 2px;">pjeskarica</td> <td style="padding: 2px;">asistentica</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">skupnica</td> <td style="padding: 2px;">dekanica</td> <td style="padding: 2px;">kožariča</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">agentica</td> <td style="padding: 2px;">šefica</td> <td style="padding: 2px;">travarica</td> </tr> </tbody> </table> </div>	promotorica	kopačica	glazbenica	štaviteljica	redateljica	procjeniteljica	poučavateljica	dirigentica	spikerica	svilarica	ispitivačica	krojiteljica	kovinotokarica	čuvarica	klauniča	smetlarica	pjeskarica	asistentica	skupnica	dekanica	kožariča	agentica	šefica	travarica
promotorica	kopačica	glazbenica																																															
štaviteljica	redateljica	procjeniteljica																																															
poučavateljica	dirigentica	spikerica																																															
svilarica	ispitivačica	krojiteljica																																															
kovinotokarica	čuvarica	klauniča																																															
smetlarica	pjeskarica	asistentica																																															
skupnica	dekanica	kožariča																																															
agentica	šefica	travarica																																															
promotorica	kopačica	glazbenica																																															
štaviteljica	redateljica	procjeniteljica																																															
poučavateljica	dirigentica	spikerica																																															
svilarica	ispitivačica	krojiteljica																																															
kovinotokarica	čuvarica	klauniča																																															
smetlarica	pjeskarica	asistentica																																															
skupnica	dekanica	kožariča																																															
agentica	šefica	travarica																																															

napomena: Nazivu *odostražni rječnik* daje se prednost pred nazivom *odostražnik* zbog sustavnoga odnosa s nazivljem ostalih vrsta *rječnika* (*opći rječnik, posebni rječnik, abecedni rječnik, normativni rječnik, deskriptivni rječnik, terminološki rječnik* itd.).

n-gram

definicija: sekvencija određene duljine koju sačinjavaju znakovi ili riječi koje se pojavljuju unutar teksta korpusa

vrelo definicije: Pojmovnik, *Mrežnik*.

<http://ihjj.hr/mreznik/page/pojmovnik/6/>.

područje: jezikoslovje

potpodručje: e-leksikografija i korpusno jezikoslovje

određeni pojam: bigram; trigram; unigram

jezična odrednica: imenica

rod: muški

broj: jednina

istovrijednica - engleski: n-gram

istovrijednica - njemački: N-Gramme

istovrijednica - francuski: n-gramme

istovrijednica - ruski: N-грамма

švedski: n-gram

slika:

N = 1 : This|is|a|sentence *unigrams:* this,
is,
a,
sentence

N = 2 : This|is|a|sentence *bigrams:* this is,
is a,
a sentence

N = 3 : This|is|a|sentence *trigrams:* this is a,
is a sentence

n-gram sekvencija određene duljine koju sačinjavaju znakovi ili riječi koje se pojavljuju unutar teksta; pri radu s korpusima n-grami se odnose na sekvencije riječi; unigram je jedna riječ, bigram je sekvencija od dvije riječi, trigram je sekvencija od tri riječi itd.

N = 1 : This|is|a|sentence *unigrams:* this,
is,
a,
sentence

N = 2 : This|is|a|sentence *bigrams:* this is,
is a,
a sentence

N = 3 : This|is|a|sentence *trigrams:* this is a,
is a sentence

Usporedimo li obradu jezikoslovnih naziva u *Jeni* i *Mrežniku*, uočavamo ove razlike:

1. U *Jeni* je obrađeno mnogo više jezikoslovnih naziva, dok se u *Mrežniku* obrađuje samo temeljno jezikoslovno nazivlje. U *Jeni* je nazivlje raspoređeno u tridesetak potpodručja, dok je u *Mrežniku* nazivlje s pomoću stručnih odrednica raspodijeljeno u tri potpodručja: pravopis (*pravop.*), gramatika (*gram.*) i jezikoslovno nazivlje u užemu smislu (*lingv.*), vidi 3. tablicu.

3. tablica: Jezikoslovna potpodručja u *Mrežniku* (uzorak abecedarija)

<i>pravop.</i>	<i>gram.</i>	<i>ling.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • bjelina • crta • crtica • dužina • dvoslov • dvotočka • jednoslov • kratica • navodnik • pokrata • pravopis • spojnjica • točka • troslov • trotočka • upitnik • uskličnik • zarez • zvjezdica 	<ul style="list-style-type: none"> • a • aktiv • aktivni • akuzativ • aorist • aoristni • atribut • atributni • augmentativ • augmentativni • b • broj • c • č • čestica • član • č • cirilični • d <p>...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • albanski • angлизам • arapski • armenski • baskijski • bengalski • bjeloruski • bugarski • buka • crnogorski • češki • cirilica • danski • engleski • estonski • finski • francuski • galicizam • germanizam <p>...</p>

2. U *Jeni* su natuknice najčešće višerječne, dok su u *Mrežniku* natuknice uvijek jednorječne, a višerječne su samo podnatuknice, npr. pod natuknicom *rečenica* nalaze se ove podnatuknice:

- | | | |
|--|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> • apozicijska rečenica • atributna rečenica • besujektna rečenica • dopusna rečenica • ishodišna rečenica • isključna rečenica • izjavna rečenica • jednostavna rečenica • jesna rečenica • mjesna rečenica • načinska rečenica • namjerna rečenica • neproširena rečenica | <ul style="list-style-type: none"> • nezavisnosložena rečenica • niječna rečenica • objektna rečenica • pogodbena rečenica • poredbena rečenica • posljedična rečenica • predikatna rečenica • priložna rečenica • proširena rečenica • rastavna rečenica • sastavna rečenica • složena rečenica • subjektna rečenica | <ul style="list-style-type: none"> • suprotna rečenica • upitna rečenica • usklična rečenica • usporedbena rečenica • usporedna rečenica • uvjetna rečenica • uzročna rečenica • višestruko složena rečenica • vremenska rečenica • zaključna rečenica • zavisnosložena rečenica |
|--|--|---|

Uz neke se navedene podnatuknice nalaze normativne uputnice (pogodbena rečenica v. uvjetna rečenica, poredbena rečenica v. usporedbena rečenica, usporedna rečenica v. usporedbena rečenica) i jezični savjet, vidi 3. sliku.

usporedbena rečenica

gram. **Usporedbena rečenica zavisnosložena je rečenica koja se uvrštava na mjesto priložne oznake načina kojom se izriče usporedba.**

- *Vezna sredstva u usporedbenim su rečenicama izrazi* kao što, kao da, nego što i nego da.
- *Službu veznika u usporedbenim rečenicama imaju i izrazi* kako... tako, onako... kako, što... to.
- U nekim se gramatikama zavisnoložena rečenica koja se uvrštava na mjesto priložne oznake načina kojom se izriče usporedba naziva *poredbenom* rečenicom ili *usporednom* rečenicom. Naziv *usporedbena rečenica* izведен je od *usporedba* i najjasnije opisuje značenje koje se izriče takvom rečenicom.
- Usporedbene rečenice neke gramatike obrađuju kao načinske rečenice. One su zapravo posebna vrsta načinskih rečenica u kojima se sadržaji dviju surečenica uspoređuju.

SINONIM: komparativna rečenica, poredbena rečenica, usporedna rečenica

Hrvatska školska gramatika: [https://gramatika.hr/pravilo/usporedbene-recenice/98/#pravilo
usporedna rečenica](https://gramatika.hr/pravilo/usporedbene-recenice/98/#pravilo_usporedna_recenica)

gram. **Usporedna rečenica zavisnosložena je rečenica koja se uvrštava na mjesto priložne oznake načina kojom se izriče usporedba.**

- *Raspodjela naziva poredbene rečenice, usporedne rečenice i usporedbene rečenice u hrvatskim gramatikama (naslov)*
- v. [rečenica usporedbena rečenica :1](#)

3. slika: Upućivanje s podnatuknice *usporedna rečenica* na podnatuknicu *usporedbena rečenica* te normativna i uporabna napomena pod tom podnatuknicom

3. U *Jeni* nema višeznačnosti. Ako naziv ima više značenja unutar jezikoslovlja, potrebno ga je unijeti dvaput. Isto to se u *Mrežniku* obrađuje unutar dvaju značenja, pa se u *Mrežniku* mnogo lakše bilježe slučajevi metonimijskoga pomaka, koji su u jezikoslovnome nazivlju česti.

Metonimijski pomak očit je, primjerice, u riječi *sintaksa* jer u korpusu ima mnogo potvrda za značenje ‘knjiga ili dio knjige’, vidi 4. sliku.

<p>sintaksa sintaksa im. 2. (G sintakse, DL sintaksi, A sintaks, I sintaksm)</p> <p>¹ gram. Sintaksa je grana gramatike koja proučava ustroj jedinica većih od riječi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Do tog su otkinči došli tako što su usporedili pravila sintakse (način na koji se redaju riječi u izrazima i rečenicama), semantike (proučavanje značenja u jezičnim oblicima) i osnovna pravila gramatike. - Također je ova gramatika moderna i utoliko ukoliko gramatiku shvaća tradicionalno kao morfologiju i sintaksu. - Zato nas istraživanje tvoće riječi, kao i istraživanje sintakse, približava temeljnemu pitanju generativne lingvistike: što čini znanje jednog jezika ili što to znači znati jedan jezik. - Prvo, sintaksa nema primjerene alate za opis morfoloških objekata (korijen i afiks nisu dio sintaktičkog vokabulara). - Pojam je stvoreni u sklopu sintaktičke teorije poznate pod imenom dvorazinska valencijska sintaksa. - U tome treba vidjeti konačno i jedan od presudnih razloga da tradicionalna sintaksa manje-više dosljedno zastupa tezu da subjekt postoji kao lingvistički fenomen. <p>Što se sa sintaksom može? poučavali je</p> <p>Koordinacija: sintaksa i morfologija; sintaksa i tvorba riječi</p> <p>Kakva je sintaksa? dvorazinska, generalitivna, tradicionalna, valencijska</p> <p>sinonim: skladnja</p> <p>² gram. Sintaksa je skup pravila koja opisuju ustroj jedinica većih od riječi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kao prvo, proglašen je gramatički neispavan, sintaksa je sklepana kao da je proglašen osnovnoškolac. - Sintaksa je u njoj u mnogočemu (i teorijski i metodološki) obrađena kako dosad nije obrađivana. - Odnos se na najviše na prevodiločku djelatnost u kojoj se ruralni govor stvarački hvata u koštac s komplikiranom sintaksom latinske i (latinizirane) talijanske fraze. - Stroj može naučiti sintaksu jezika, i tako prevoditi s jednog na drugi jezik, ali to nema veze sa svjeću. - U prozi se uz nerazumljive poetske opise, osjećaj podredost latinskoj i talijanskoj sintaksi, što uz brojne arhaizme čini, pogotovo danas, njegov jezik teškim. - Poveća su poglavice posvećene sintaksi padajući i sintaksi glagolskih oblika, tradirajući način opisa sintaktičkih funkcija imenica i glagola iz ranijih gramatika. - U mnogim značajkama sintaksa pokazuju romanski utjecaj. <p>Kakva je sintaksa? jednostavna, komplikirana, složena; Judska; latinska</p> <p>Što sintaksa može? pokazati (jezična stremljenja, latinski utjecaj.)</p> <p>Što se sa sintaksom može? naučiti je</p> <p>sinonim: skladnja</p> <p>³ pren. Sintaksa je knjiga ili dio knjige koji opisuje spoznaje istoimene grane gramatike.</p> <ul style="list-style-type: none"> - No, ni u tako opsežnoj sintaksi još nemaju govor o djelovima rečenice. - Prijevi veću sintaksu napisao je Appendix. - I u Katidićevoj se Sintaksi nalaze termini nezavisni veznici (RK 155-156) i vezničke riječi (RK 179). <p>Kakva je sintaksa? Katidićeva</p> <p>sinonim: skladnja</p> <p>⁴ pren. Sintaksa je sustav čvrste logičke strukture.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lončareva klasična slikarska sintaksa obogaćena je njegovom suvremenom interpretacijom koja ga određuje kao autora s nedvojbenim likovnim vrijednostima, visokopozicioniranog u suvremenoj likovnoj produkciji. <p>Kakva je sintaksa? slikarska</p> <p>⁵ inform. Sintaksa je skup pravila koja opisuju dopuštene postupke u određenome programskom jeziku.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Meni je trebalo 4 tjedna da naučim sintaksu PHP-a. - Dostupna je interaktivna konzola za koju nije potrebno poznavati naredbe i sintaksu. <p>Što se sa sintaksom može? naučiti je, poznavati je</p> <p>Koordinacija: sintaksa i naredbe</p> <p>Odnosni pridjevi bi sustavno glasio sintaksnii, ali se u praksi uvejk upotrebljava odnosni pridjev sintaktički, koji je tvoren od sintaktika, a ne od sintaksa.</p> <p>Tvorenice: sintaksmi sintaktički</p> <p>Struna: http://struna.ihj.hr/naziv/sintaksa/51636/#naziv</p> <p>Kolokacijska baza hrvatskoga jezika: http://ihj.hr/kolokacije/search/?q=sintaksa&search_type=basic</p>

4. slika: Obrada riječi *sintaksa* u jezikoslovnome značenju u *Mrežniku*

3. Normiranje jezikoslovnoga nazivlja u *Mrežniku*

Utvrđivanje semantičkih odnosa prethodi normiranju naziva i izradi konačnih rječničkih definicija kako bi se osigurala njihova sustavnost. Pri izgradnji terminološkoga sustava i sustava definicija posebno su važni odnosi sinonimije, antonimije, hiperonimije i hiponimije, kohiponimije te meronimije. Ti su odnosi izraženi u *Mrežniku* sustavom uputnica, npr. uz natuknicu *uvećanica* naveden je sinonim *augmentativ* i antonim *umanjenica*, uz natuknicu *čestica* kohiponimi su sve nepromjenjive riječi.

U radu Hudeček, Mihaljević i Vidović (2006: 105) autori su pokazali da u temeljnome jezikoslovnom nazivlju sinonimni nazivi postoje na svim jezičnim razinama. Sinonimija koja se u nazivlju smatra nepoželjnom može se ukloniti s pomoću terminoloških načela.

Pri normiranju naziva posebno je važno voditi računa o terminološkim načelima.³ Stoga ćemo ovdje navesti terminološka načela koja su primjenjena pri normiranju jezikoslovnih naziva u *Mrežniku*:

1. domaći naziv ima prednost pred stranim (pa i pred internacionalizmom), npr. naziv *umanjenica* ima prednost pred istoznačnim nazivom *deminutiv*, vidi 5. sliku.

³ Vidi u Hudeček i Mihaljević 2012.

umanjenica **umanjenica** im. ž. (G umanjenič, DL umanjenici, A umanjenici, I umanjenicom; mn. NA umanjenice, G umanjeničā, DLI umanjenicama) gram. **Umanjenica je izvedenica koja znači da je ono što je označeno osnovnom riječju umanjeno ili malo.**
- Božić, mali Bog, umanjenica je kojom se u hrvatskom jeziku želi naglasiti, osim fascinacije izričaja, veličinu koja je svojstvena samo malenima (Ako ne budete kao djeca...).
- Cilj je ovog rada morfopragmatički prikaz umanjenica i uvećanica u suvremenom talijanskom jeziku
Što se s umanjenicom može? koristiti se njome, upotrijebiti je
Koordinacija: umanjenica i uvećanica, umanjenica i kratika
• U hrvatskome jezikoslovnom nazivlju zbog načela davanja prednosti domaćemu nazivu daje se prednost nazivu *umanjenica* pred nazivom *deminutiv*.
SINONIM: deminutiv, **ANTONIMI:** augmentativ, uvećanica
Tvorba: umanjen-ica,
Kolokacijska baza hrvatskoga jezika: http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=umanjenica&search_type=basic

5. slika: Obrada naziva *umanjenica* u *Mrežniku*

2. prošireniji naziv ima prednost pred manje proširenim, npr. naziv *posuđenica* ima prednost pred manje proširenim nazivom *primljenica*, vidi 6. sliku.

posuđenica **posuđenica** im. ž. (G posuđenic, DL posuđenici, A posuđenicu, I posuđenicom; mn. NA posuđenice, G posuđenicā, DLI posuđenicama) ling. **Posudenica je riječ nastala združivanjem dviju riječi u jednu pri kojem svaka riječ zadržava svoj morfološki i naglasni lik.**
- Na kolodvoru primjećujem koliko francuskih posuđenica ima u turskome.
- U istoj su kategoriji višesložne posuđenice na -o u kojima nije otprije uobičajena sibilizirana osnova (ginko ginki, dingo dingi).
Kakva je posudenica? leksička, semantička, sintaktička; dalmatinska, germanska, latinska, osetska
Koordinacija: posuđenica i internacionalizam, posuđenica i prevedenica, posuđenica i tudica, posuđenica i usvojenica, **sinonim:** *primljenica*
Tvorba: posuđen-ica,
Kolokacijska baza hrvatskoga jezika: http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=posu%C4%91enica&search_type=basic

6. slika: Obrada naziva *posuđenica* u *Mrežniku*

3. Naziv mora biti usklađen s pravopisnim i jezičnim (fonološkim, morfološkim, tvorbenim, sintaktičkim) sustavom hrvatskoga standardnog jezika, npr. nazivima *dvotočka* i *trotočka* daje se prednost pred nazivima *dvotočje* i *trotočje*, vidi 7. sliku.

dvotočka **dvotočka** im. ž. (G dvotočk, DL dvotočki, A dvotočku, I dvotočkōm; mn. NA dvotočke, G dvotočā/dvotočkā/dvotočkī, DLI dvotočkama) pravop. **Dvotočka je pravopisni znak (:) koji označuje stanku, promjenu intonacije ili jačine glasa ispred upravnoga govora ili nabranja.**
- Iako su dvotočka i navodnici citat moram mijenjati jer je izgovoren na jednom jeziku, a ja trebam prevesti na drugi.
- Onda će ti sigurno ponuditi gdje da instaliraš, ime foldera onda promijeni tako da ne sadržava dvotočku, i to je to.
- Uostalom imaju i najloženiji jezik na svijetu, praktički nitko drugi nije uveo u verbalno sporazumjevanje dvotočku, zarez, navodne znakove, a oni jesu (oni klikovi u njihovom govoru označavaju dvotočke, navodne znakove i sl., drugi jezici to nemaju).
- Naime, dvotočka nije završni znak, interpunktacija svršenosti, nego označava prijelaz, dvotočka nešto navješta, slijedi još nastavak...
Što dvotočka može? odiljeliti (adrese, mape, svojstva i vrijednosti), razdvojiti (godine izdanja)
Što se s dvotočkom može? sadržavati je
Koordinacija: dvotočka i navodnik, dvotočka i trotočka, dvotočka i uskličnik, dvotočka i zagrada, dvotočka ili zarez
sinonim: *dvotoče*
Hrvatski pravopis: <http://pravopis.hr/pravilo/tacka-sa-zarezom/62/>
• U hrvatskome jeziku u istome se značenju upotrebljavaju nazivi *dvotočka* i *dvotočje*. Budući da u nazivlju istoznačnice nisu poželjne, a naziv *dvotočka* bolje se uklapa u tvorbeni sustav hrvatskoga jezika jer sufiks *-je* označuje neidentificirano mnoštvo i ne veže se uz određeni broj (npr. *gorje*, *otočje*, *trunje*, *trsje*), bolje je upotrijebiti naziv *dvotočka*.
Tvorba: dv-o-točka

7. slika: Obrada naziva *dvotočka* u *Mrežniku*

Zbog ovoga terminološkog načela (riječ je o glasu, a ne o slovu) prednost imaju i nazivi *nepostojani a*, *nepostojani e* i *slogotvorni r* pred nazivima *nepostojano a*, *nepostojano e* i *slogotvorno r*.

4. Naziv ima prednost ako odgovara pojmu kojemu je pridružen i odražava svoje mjesto u pojmovnome sustavu. Zbog sustavnosti prednosti ima pridjev *glagoljični* pred pridjevima *glagoljski* i *glagoljički*, a njegovo je značenje razgraničeno od značenja pridjeva *glagoljaški*, vidi 4. tablicu i 8. sliku.

4. tablica: Pridjevi izvedeni od naziva pisama

pismo	sinonimni niz	preporučeni naziv
glagoljica	glagoljički, glagoljični, glagoljski	glagoljični
ćirilica	ćirilski, ćirilički, ćirilični	ćirilični
latinica	latinski, latinički, latinični	latinični ⁴

glagoljični **glagoljični** prid. (G glagoljičnog(a); ž. glagoljičnā, s. glagoljičnō)

Glagoljični je koji se odnosi na glagoljicu.

- Najstariji glagoljični abecedarij je nepotpuni *Preslavski abecedarij* (IX. st.), a na hrv. tlu *Ročki glagoljični abecedarij*.
- Dobre poznавање општег језикословља и glagoljičnoga hrvatskoga srednjovjekovnoga korpusa rezultiralo је znanstvenim radovima zavidne razine.

Što je glagoljično? abecedarij, azbuka, brevirij, bukvare, epigraf, inkunabula, misal, natpis, ostrijak, slovo, suvenir, zbornik

Koordinacija: ćirilični i glagoljični, latinični i glagoljični

sinonimi: glagoljički, glagoljski

- Pridjev *glagoljaški* odnosi se na glagoljaše, a ne na glagoljicu, te nije istoznačan pridjevu *glagoljični*. Odlučujući o tome kojemu od triju potvrđenih pridjeva *glagoljični*, *glagoljički*, *glagoljski* treba dati prednost, treba uzeti u obzir skladan sustav pridjeva sa značenjem 'koji se odnosi na pismo'. Stoga preporučeni pridjevni naziv tvoren od imenice *glagoljica* glasi *glagoljični* u skladu s pridjevima *latinični*, *ćirilični*.

Tvorba: glagoljic-ni,

Kolokacijska baza hrvatskoga jezika: http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=glagolj%C4%8Dni&search_type=basic

8. slika: Obrada pridjeva *glagoljični* u Mrežniku

4. Višeznačnost

Mnogi jezikoslovni nazivi nemaju isključivo jezikoslovno značenje, nego imaju više značenja. Pojedina značenja pripadaju drugim strukama ili općemu jeziku. Tada je riječ o višesmislenim nazivima.⁵ Višesmislenost naziva dobro oprimjeruje riječ *jezik*, koja je naziv u nekoliko struka, primjerice u anatomiji, fonetici, jezikoslovlju. Višeznačnost jezikoslovnoga nazivlja oprimjeruje natuknica *govor* koja pokazuje da je višeznačnost (2. i 3. značenje) unutar iste struke katkad nužna. U prikazu natuknica *jezik* i *govor* u *Mrežniku* pokazuje se kako se povezuju antonimna značenja tih dviju natuknica, vidi 5. tablicu. Pokazuju se i

⁴ Više o tome vidi u Hudeček, Mihaljević i Vukojević 2010: 119–122.

⁵ O razlikovanju višeznačnosti i višesmislenosti vidi u Hudeček i Mihaljević 1996.

obrade riječi *jezik* u *Struni* i u *Kolokacijskoj bazi hrvatskoga jezika*, kojima se iz *Mrežnika* pristupa s pomoću poveznica.

5. tablica: Natuknica *jezik* kao primjer višesmislenosti i natuknica *govor* kao primjer višežnačnosti naziva; prikaz unutarrječničkih i izvanrječničkih veza

<p>jezik im. m. (G jèzik; mn. N jèzici, G jèzikā)</p> <p>1. anat. Jezik je pokretljivi mišićni organ u ustima koji služi za određivanje okusa i opipa, žvakanje, sisanje i guranje hrane. <i>Otečenost sluznica, svrbež očiju, nosa i usta su česti simptomi, kao i oticanje usana i jezika što može dovesti do otežanog disanja i gutanja.; (...)</i></p> <p>Kakav je jezik? <i>bolan, isplažen, natečen, otečen, suh;</i> Što se s jezikom može? <i>držati ga za zubima, plaziti ga, pregristi ga;</i> U vezi s jezikom spominje se: <i>baza, bolest, infekcija, karcinom, korijen, rak, upala, vrh</i></p> <p>2. fon. Jezik je pokretljivi mišićni organ u ustima koji služi za oblikovanje glasova. <i>Ovaj model zapravo ne koristi softver nego niz mehaničkih organa nalik ljudskima koji su zaduženi za fonaciju, odnosno korištenje dijelova tijela da bi se stvorio glas, primjerice, umjetne vokalne tetive, te jezik i usne koji su izrađeni od silikona. (...)</i></p> <p>3. ling. Jezik je apstraktни sustav glasovnih znakova s pomoću kojega se ljudi sporazumijevaju. <i>Gradivo starijeg razdoblja pisano je pretežito latinskim, talijanskim, a ponešto i hrvatskim jezikom.</i></p> <p>Kakav je jezik? <i>hrvatski, engleski, njemački, talijanski, latinski, strani, drugi, književni, standardni, materinski, svjetski, francuski;</i> Što se s jezikom radi? <i>govori ga se, govori se njime, (ne) razumije ga se, uči ga se, (ne) zaboravlja ga se, koristi se njime, studira ga se</i></p> <p>antonim: <u>govor</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • afroazijski jezici Afroazijski jezici jezična su porodica koja obuhvaća jezike koji se govore u sjevernoj Africi i jugozapadnoj Aziji. <p>...</p> <p>Struna: http://struna.ihjj.hr/search-do/?q=jezik&naziv=1&polje=0#container</p> <p>Kolokacijska baza hrvatskoga jezika: http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=jezik</p>	<p>govor im. m. (G gövora, I gövorom; mn. N gövori, G gövörā)</p> <p>1. Govor je sposobnost artikuliranja slogova, riječi i rečenica te komunikacije s pomoću njih. <i>Kada se trudim biti pažljiv kako bih razumio istinu koja je izvan riječi, mišljenje mi se iznenada blokira i ja gubim sposobnost govora. (...)</i></p> <p>Kakav je govor? <i>otežan, usporen;</i> Koordinacija: <i>govor i izražavanje, govor i komunikacija, govor i pokret, govor i ponašanje; glas i govor, sluh i govor, slušanje i govor;</i> U vezi s govorom spominje se: <i>dar govora, moć govora, sloboda govora, poremećaj govora, razumljivost govora, razvoj govora, sposobnost govora</i></p> <p>2. ling. (jd.) Govor je konkretni ostvaraj jezika kao apstraktнога sustava u komunikaciji. <i>A zanatu nas je naučio tim Službe za jezik i govor HTV-a na čelu s profesoricom Jasminom Nikić. (...)</i></p> <p>antonim: <u>jezik 3.</u></p> <p>3. ling. Govor je jezični sustav kojega ograničenoga naselja. <i>Na Filozofском fakultetu u Zadru doktorirao je s disertacijom o goranskim kajkavskim govorima. (...)</i></p> <p>Kakav je govor? <i>čakavski, đurđevečki, mjesni, štokavski, zavičajni;</i> Koordinacija: <i>govor i dijalekt;</i> U vezi s govorom spominje se: <i>rječnik (određenoga) govora, razumijevanje govora</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ekavski govor (...) • (i)jekavski govor (...) • ikavski govor (...)
---	--

Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik, monografija, radna inačica

The left screenshot shows the search interface with a search bar containing 'jezik'. The results page displays various definitions of 'jezik' such as 'jezik' (organ of speech), 'jezik' (language), 'langu', 'cini običajeni jezik', 'geografski jezik', 'izbradzani jezik', and 'koreolski jezik'. The right screenshot shows a similar search interface with a search bar containing 'jezik'. The results page displays a table of search results for 'jezik' with columns for natuknica, vrsta riječi, tekst, sinonimi i varijante, oznaka sveze, stil i struka, značenje, and primjer.

Primjer je naziva višeznačnoga u jezikoslovnome nazivlju i naziv *broj*, vidi 9. sliku. Na slici se prikazuju samo njegova jezikoslovna značenja.

2 gram. Broj je nepromjenjiva ili promjenjiva riječ kojom se označuje koliko čega ima ili koje je što po redu.
- Osim glavnih i rednih brojeva, brojne su riječi i: broj(ev)ne imenice (dvojica, obojica, polovina, desetina, stotinka, dvoje, oboje...), broj(ev)ni prilozi (desetak, dvadesetak, stotinjak), broj(ev)ni pridjevi (dvoji, troji, četveri/četvori).
- U hrvatskome jeziku postoje ove vrste riječi: imenice, glagoli, pridjevi, zamjenice, brojevi te prilozi, prijedlozi, veznici, usklici i čestice.
Kakav je broj? glavni, redni
Hrvatska školska gramatika: <http://gramatika.hr/pravilo/brojevi/32/#pravilo>

3 gram. Broj je gramatička kategorija riječi kojom se označuje je li riječ o jednome primjerku čega ili o više njih.
- Problematiziranje semantičkoga te djelomice morfološkog aspekta gramatičke kategorije broja na odabranim dijelovima sintaktičkih struktura hrvatskoga jezika, provedeno je u ovoj znanstvenoj studiji opisima odnosa matematičkoga prema gramatičkome broju.
- Jasno mi je da se logički i gramatički broj ne moraju poklapati.
Kakav je broj? gramatički

9. slika: Dva značenja naziva *broj*

Budući da *Mrežnik* omogućuje bilježenje višeznačnosti (i višesmislenosti), u njemu se lako mogu pratiti terminologizacijski, determinologizacijski i reterminologizacijski procesi.

4.1. Terminologizacija

Terminologizacija je prijelaz riječi ili skupine riječi iz općega jezika u naziv. Primjerice, temeljno je značenje riječi *crtica* ‘mala crta’, ali se ta riječ terminologizirala i postala pravopisni i književnoteorijski naziv, vidi 10. sliku.

Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik, monografija, radna inačica

crtica crtica im. ž. (G crtič, DL crtici, A crticu, I crticom; mn. NA crtiće, G crtiča, DLI crtičama)
1 um. Crtica je mala crta.
- <i>Zapravo će tim sigurnim potezom graditi kompoziciju koju će učvršćivati i silovitim zamaskama geste, isprekidanim crticama, kružnim i nepravilnim linijama, točkastim udarcima kista, grebanjem i struganjem površine platna te čušpicanjem i proljevanjem boje još intenzivnije energetizirati prostor slike u njezinu izrazitu dinamičnu strukturu.</i>
- <i>Treća skupina od 6 okomitih crtica nadovezuje se u visini iznad druge skupine, dakle završetkom broja 9 pa do polovice broja 4.</i>
Kakva je crtica? okomita, vodoravna; (o crticama): isprekidane
Koordinacija: crtica i kvačica, crtica i točkica, crtica i zarez
2 pravop. Crtica je pravopisni znak (-) kojim se označuje stanka ili upravni govor i odjeljuju umetnuti dijelovi rečenice, koji se piše između brojeva da se označi raspon (od – do), između imena mjesta da se označi udaljenost ili smjer kretanja i između dvaju uzastopnih naziva privremeno ili trajno združenih u međusobni odnos.
- Više pak o pravilnoj uporabi spojnica i crtica možete pročitati u našoj ovogodišnjoj temi mjeseca svibnja.
Koordinacija: crtica i spojnica
- U pravopisnome nazivlju treba razlikovati značenje naziva spojnica i crтика . Spojnica je pravopisni znak (-) koji se piše na kraju retka ako se riječ prekida i nastavlja u sljedećemu retku, u polusloženicama i pri sklanjanju pokrata, a crtica je pravopisni znak (-) kojim se označuje stanka ili upravni govor i odjeljuju umetnuti dijelovi rečenice, koji se piše između brojeva da se označi raspon (od – do), između imena mjesta da se označi udaljenost ili smjer kretanja i između dvaju uzastopnih naziva privremeno ili trajno združenih u međusobni odnos.
Hrvatski pravopis: http://pravopis.hr/pravilo/crtica/69
3 knjiž. Crtica je prozna književna vrsta kraća od novele koja obuhvaća kratka djela s temom iz svakodnevnoga života.
- Proza se često razvrstava na osnovi dužine, pa tako imamo kraće prozne vrste kao što su: mit, bajka, basna, predanje, vic, zagonetka, poslovica, saga, legenda, parabola, anegdota, skaz, crtica, pripovijest, pripovijetka ili kratka priča.
Koordinacija: crtica i novela
sinonim: noveleta
4 knjiž. Crtica je književno djelo koje pripada istoimenoj književnoj vrsti.
- U ovoj knjizi mogu se naći Jeffersonove biografske prozne crtice i 200 njegovih pisama.
- Osobitu važnost se povištje priboslovne znanosti u Hrvatskoj imaju Naravoslovne crtice u izdanju Rad JAZU.
- Cijeli niz Cankarevih crtica i novela zasnova se na motivu čežnje, a neke i na motivima straha, ponizanja, grijeha, gržnje savjesti, patnje, prikraćenosti, snažne volje i moći, supatničke similitudine prema potlačenom malom čovjeku, ali i gordosti osvještenog, osamljenog pojedinca.
Kakva je crtica? biografska, prozna, putopisna
Koordinacija: crtica i anegdota, crtica i eseji, crtica i pričica, crtica i pripovijetka
sinonim: noveleta
Tvorba: crt-ica, tvorenice: crtični
Struna: http://struna.ihjj.hr/nazivi/crtica/51041/#naziv
Kolokacijska baza hrvatskoga jezika: http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=crtica&search_type=basic

10. slika: Obrada riječi *crtica* u *Mrežniku*

Terminologizacijski procesi uočljivi su i u jezikoslovnim nazivima *čestica*, *prilog* i *duljina*.

4.2. Determinologizacija

Determinologizacija je prijelaz naziva iz nazivlja u opći jezik. Primjerice, riječ *pluskvamperfekt* u prvome je redu jezikoslovni naziv. Međutim, u publicističkome se stilu on katkad upotrebljava i u općejezičnome značenju pri označavanju nečega što je staro i nevažno, vidi 11. sliku.

pluskvampérfect pluskvamperfekt im. m. (G pluskvampérfecta, DL pluskvampérfectu, A pluskvampérfect, I pluskvampérfectom)
1 gram. Pluskvamperfekt je pretprošlo glagolsko vrijeme koje se tvori od perfekta ili imperfekta glagola <i>biti</i> i glagolskoga pridjeva <i>radnog</i>.
- <i>Osim prezenta i preterita na croDictu se prikazuju i buduća vremena futur I. i futur II. te prošla vremena perfekt i pluskvamperfekt.</i>
- <i>Pluskvamperfekt se treba koristiti za opisivanje radnje koja se dogodila prije neke druge prošle radnje.</i>
Koordinacija: perfekt i pluskvamperfekt
Hrvatska školska gramatika: http://gramatika.hr/pravilo/pluskvamperfekt/51/#pravilo
2 pren. Pluskvamperfekt je nešto što je bilo jako davno, nešto što je zastarjelo i pripada prošlim vremenima.
- <i>Darko Rundek se još uvijek ne mora pozivati na svoje zasluge u novovalnog pluskvamperfekta, makar je u tom vremenu s Haustorom snimio Treći svijet, koji su simpatizeri odavno proglašili najboljim domaćim albumom svih vremena.</i>
- <i>Recimo da to i jest tako, da se radi o repertoarnom pluskvamperfektu i o „kontinuiranim financijskim gubitcima“.</i>
TVORENICA: <u>pluskvamperfektni</u> :1

11. slika: Obrada naziva *pluskvamperfekt* u *Mrežniku*

Determinologizacijski se procesi mogu uočiti i u jezikoslovnim nazivima *atribut*, *augmentativ*, *deminutiv* i *imperativ*.

4.3. Reterminologizacija

Reterminologizacija je prijelaz riječi ili skupine riječi iz nazivlja jedne struke u nazivlje druge struke. Primjerice, naziv *sintaksa* pripadao je jezikoslovnomu nazivlju, ali se razvojem računalstva počeo upotrebljavati i u informatici, vidi 12. sliku.

sintaksa
⁵ <i>inform.</i> Sintaksa je skup pravila koja opisuju dopuštene postupke u odredenome programskom jeziku.
– Meni je trebalo 4 tjedna da naučim sintaksu PHP-a.
– Dostupna je interaktivna konzola za koju nije potrebno poznavati naredbe i sintaksu.
Što se sa sintaksom može? naučiti je, poznavati je
Koordinacija: sintaksa i naredbe

12. slika: Značenje informatičkoga naziva *sintaksa* u *Mrežniku*

Sličan je slučaj i kod naziva *atribut*, koji se također upotrebljava u računalstvu.

5. Jezični savjeti i izvanrječnička povezivanja

U 6. tablici prikazani su semantički odnosi u obradi jezikoslovnih naziva u *Mrežniku* na primjeru natuknica *suglasnik* i *samoglasnik*. Osim unutarječničkoga povezivanja uz te se natuknice daju i jezični savjeti, koji se nalaze i na portalu *Jezični savjetnik*. Primjerice, uz natuknice *suglasnik* i *samoglasnik* navodi se i savjet u kojemu se objašnjava normativni izbor preporučenoga naziva među nazivima *samoglasnik*, *otvornik* i *vokal* te *suglasnik*, *zatvornik* i *konsonant*. Savjet je preuzet iz mrežnoga izvora Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovje *Jezični savjetnik* (jezicni-savjetnik.hr), vidi 13. sliku. Natuknice su prikazane skraćeno.

6. tablica: Semantički odnosi u obradi jezikoslovnih naziva u *Mrežniku* na primjeru natuknica *suglasnik* i *samoglasnik*

suglasnik im. m (G súglasníka, DL súglasníku, A súglasník, I súglasníkom; mn. N súglasníci, G súglásníkā, DLI súglasnícima, A súglasníke)	glás im. m. (G glása, D glásu, A glás, L glásu, I glásom; mn. N glásovi, G glásovā, DLI glásovima, A glásove)	samòglasník im. m (G samòglasníka, mn. N samòglasníci, G samòglasníkā)
1. <i>gram.</i> Suglasnik je glas pri čijemu je izgovoru potpuno ili djelomično zatvoren prolaz zračnoj struji.	1. Glas je zvuk koji nastaje radom govornih organa u grlu. <i>Drhtavim glasom punim čežnje ispričao je priču o svojim naporima i razočaranjima. (...)</i>	1. <i>gram.</i> Samoglasnik je glas pri čijemu je izgovoru otvoren prolaz zračnoj struji. <i>No, toj bih djevojci i naglasak oprostio, i gutanje samoglasnika, samo da prestane proizvoditi prosječno dva lapsusa po rečenici, i da joj omiljeni sport nije brkanje padaža. (...)</i>
<i>Poštovani, imam curicu od 4 godine i ima problema s izgovorom suglasnika k i g ako se u riječi nalaze ispred samoglasnika (npr. tapetan Tuta je kapetan Kuka, tuča je kuća, klactalica je klackalica. (...))</i>	Kakav je glas? drhtav, dubok, hrapav, lijep, miran, njezan, piskutav, promukao, snažan, suzdržan, tanak, tih, ugodan, zvonak; dječji, ljudski, muški, vlastiti, ženski; poznat; Božji pren, savjesti pren., unutarnji pren.; Što glas može? dopirati do čega, ječati, odjekivati, oriti se, podrhtavati, razlijegati se čime, zvučati (sretno, tužno); Što se s glasom može? čuti ga, izgubiti ga, pustiti ga, slušati ga; posuditi ga %ipren.%;	Kakav je samoglasnik? naglašeni, nazalni, nenaglašeni, produžen, protetski; francuski, kajkavski; Što se sa samoglasnikom može? izgovoriti ga, rastegnuti ga, ispustiti ga, прогутати ga sinonimi: otvornik*, vokal* antonimi: konsonant*, zatvornik* ANTONIM: <u>suglasnik</u> hiponimi: zatvoreni samoglasnik,

<p>ga, progutati ga; U vezi sa suglasnicima spominje se: gubljenje suglasnika, ispadanje suglasnika, jednačenje suglasnika (po zvučnosti, po mjestu tvorbe), zamjena suglasnika sinonimi: konsonant, zatvornik ANTONIM: <u>samoglasnik</u> antonimi: otvornik, vokal hiponimi: šumnik, zvončanik; dvousnenik, zubnousnenik, zubnik, desnik, nepčanik, jederenik</p> <ul style="list-style-type: none"> • bezvučni suglasnik <i>gram.</i> Bezvučni je suglasnik onaj suglasnik pri izgovoru kojega glasnice ne titraju. <i>Patak se šeće; p, t, k, s, š, č – tako ćete najbolje naučiti bezvučne suglasnike. (...)</i> Kakav je bezvučni suglasnik? dočetni, početni, indoeuropski Što bezvučni suglasnik može? jednačiti se (po zvučnosti), ispasti, ispadati, gubiti se Što se s bezvučnim suglasnikom može? izgovoriti ga; antonim: <u>zvučni suglasnik</u> • zvučni suglasnik <i>gram.</i> Zvučni je suglasnik onaj suglasnik pri izgovoru kojega glasnice titraju. <i>Winterov zakon (duljenje samoglasnika ispred indoeuropskih zvučnih suglasnika) još uvijek je neriješen problem baltijske i slavenske poredbene lingvistike. (...)</i> Kakav je zvučni suglasnik? dočetni, početni, indoeuropski Što zvučni suglasnik može? jednačiti se (po zvučnosti), ispasti, ispadati, gubiti se Što se sa zvučnim suglasnikom može? izgovoriti ga; Značenjski odnosi antonim: <u>bezvučni suglasnik</u> 2. gram. Suglasnik je glas na kojem ne može biti naglasak u slogu, neslogotvorni glas. <i>Suglasnici se tipično javljaju na rubnim dijelovima sloga, a samo neke podkategorije suglasnika rjeđe mogu biti nositelji slogovne jezgre. (...)</i> antonim: <u>samoglasnik 2</u> Naziv <i>suglasnik</i> upotrebljava se u dvama značenjima: da bi se označio glas pri tvorbi kojega dolazi do veće ili manje zapreke 	<p>Koordinacija: glas i pokret, glas i stas; U vezi s glasom spominje se: boja, raspon, ton, visina, zvuk; snimanje ... 2. ling. Glas je najmanji jezični odsječak na koji se riječi mogu rastaviti. <i>Ne treba forsirati trogodišnje dijete da izgovori glas r i čisto govori druge glasove jer njegov govorni aparat nije zreo za realizaciju nekih glasovnih skupina. (...)</i> Kakav je glas? bezvučan, nazalan, zvučan; Što se s glasom može? artikulirati ga, proizvesti ga; U vezi s glasom spominje se: izgovor hiponimi: <u>samoglasnik</u>, <u>suglasnik</u> 3. Glas je odluka koju osoba donosi na izborima </p>	<p>poluzatvoreni samoglasnik, poluotvoreni samoglasnik, otvoreni samoglasnik 2. gram. Samoglasnik je glas na kojem može biti naglasak na slogu, slogotvorni glas. <i>Da bi ju mogli upotrebljavati i oni koji nisu učili latinski jezik, ili je njihovo poznavanje toga jezika manjkavo, kod svih je citata u zagradi naveden tradicionalni izgovor (iako je izvorni izgovor bio klasičan), a naglašeni samoglasnik u višesložnim riječima označen je grafičkim akcentom unutar kosih zagrada. (...)</i> sinonim: vokal* ANTONIM: <u>suglasnik</u> antonim: konsonant*</p> <p>Naziv <i>suglasnik</i> upotrebljava se u dvama značenjima: da bi se označio glas pri tvorbi kojega dolazi do veće ili manje zapreke prolasku zračne struje te da bi se označio glas koji nije nosilac sloga. U prvoj se značenju upotrebljava i hrvatski naziv <i>zatvornik</i>, a u prvoj i drugome i internacionalizam <i>konsonant</i>. Iako se na prvi pogled može činiti da razlikovanje <i>suglasnika</i> i <i>zatvornika</i> (tim se nazivima daje prednost pred internacionalizmom <i>konsonant</i>) može biti dobro te razriješiti spomenuto više značenje naziva <i>suglasnik</i>, naziv <i>zatvornik</i> ne upotrebljava se ni u jednoj svezi u kojoj je riječ o glasu pri tvorbi kojega dolazi do veće ili manje zapreke prolasku zračne struje, pa su prihvaćeni nazivi <i>zvučni suglasnik</i>, <i>bezvučni suglasnik</i>, <i>ispadanje/gubljenje suglasnika</i>, <i>jednačenje suglasnika</i> itd. Stoga se prednost i u tome značenju daje nazivu <i>suglasnik</i>, koji tako ima dva spomenuta značenja. I u drugim se jezicima za oba značenja upotrebljava isti naziv (primjerice <i>consonant</i> u engleskome).</p>
---	---	---

<p>prolasku zračne struje te da bi se označio glas koji nije nosilac sloga. U prvome se značenju upotrebljava i hrvatski naziv <i>zatvornik</i>, a u prvome i drugome i internacionalizam <i>konsonant</i>. Iako se na prvi pogled može činiti da razlikovanje <i>suglasnika</i> i <i>zatvornika</i> (tim se nazivima daje prednost pred internacionalizmom <i>konsonant</i>) može biti dobro te razriješiti spomenutu višezačnost naziva <i>suglasnik</i>, naziv <i>zatvornik</i> ne upotrebljava se ni u jednoj svezi u kojoj je riječ o glasu pri tvorbi kojega dolazi do veće ili manje zapreke prolasku zračne struje, pa su prihváćeni nazivi <i>zvučni suglasnik</i>, <i>bezvučni suglasnik</i>, <i>ispadanje/gubljenje suglasnika</i>, <i>jednačenje suglasnika</i> itd. Stoga se prednost i u tome značenju daje nazivu <i>suglasnik</i>, koji tako ima dva spomenuta značenja. I u drugim se jezicima za oba značenja upotrebljava isti naziv (primjerice <i>consonant</i> u engleskome).</p>		
---	--	--

suglasnik/zatvornik/konsonant

Naziv *suglasnik* upotrebljava se u dvama značenjima: da bi se označio glas pri tvorbi kojega dolazi do veće ili manje zapreke prolasku zračne struje te da bi se označio glas koji nije nosilac sloga. U prvome se značenju upotrebljava i hrvatski naziv *zatvornik*, a u prvome i drugome i internacionalizam *konsonant*. Iako se na prvi pogled može činiti da razlikovanje *suglasnika* i *zatvornika* (tim se nazivima daje prednost pred internacionalizmom *konsonant*) može biti dobro te razriješiti spomenutu višezačnost naziva *suglasnik*, naziv *zatvornik* ne upotrebljava se ni u jednoj svezi u kojoj je riječ o glasu pri tvorbi kojega dolazi do veće ili manje zapreke prolasku zračne struje, pa su prihváćeni nazivi *zvučni suglasnik*, *bezvučni suglasnik*, *ispadanje/gubljenje suglasnika*, *jednačenje suglasnika* itd. Stoga se prednost i u tome značenju daje nazivu *suglasnik*, koji tako ima dva spomenuta značenja. I u drugim se jezicima za oba značenja upotrebljava isti naziv (primjerice *consonant* u engleskome).

samoglasnik/otvornik/vokal

Naziv *samoglasnik* upotrebljava se u dvama značenjima: da bi se označio glas pri tvorbi kojega ne dolazi do zapreke prolasku zračne struje te da bi se označio glas koji je nosilac sloga. U prvome se značenju upotrebljava i hrvatski naziv *otvornik*, a u prvome i drugome i internacionalizam *vokal*. Iako se na prvi pogled može činiti da razlikovanje *samoglasnika* i *otvornika* (tim se nazivima daje prednost pred internacionalizmom *vokal*) može biti dobro te razriješiti spomenutu višezačnost naziva *samoglasnik*, prednost treba dati nazivu *samoglasnik*, aako je to potrebno naglasiti da se to odnosi i na slogovorni *r*. Naziv *otvornik* ne upotrebljava se u svezama u kojima je riječ o glasu pri tvorbi kojega ne dolazi do zapreke prolasku zračne struje, pa su prihváćeni nazivi *zatvoreni samoglasnik*, *poluzatvoreni samoglasnik*, *poluotvoreni samoglasnik*, *otvoreni samoglasnik*. I u drugim se jezicima za oba značenja upotrebljava isti naziv (primjerice *vowel* u engleskome).

13. slika: Jezični savjet na stranicama *Jezični savjetnik*, koji je preuzet u *Mrežnik*

Jezikoslovno nazivlje u *Mrežniku* povezivat će se na nazivlje u *Jeni* čim ono bude javno dostupno u okviru baze *Struna*. Zasad se pravopisno nazivlje najčešće povezuje na odgovarajuće poglavlje *Hrvatskoga pravopisa*, a gramatičko nazivlje na odgovarajuće poglavlje *Školske gramatike hrvatskoga jezika*. Jezikoslovno se nazivlje također katkad povezuje na *Kolokacijsku bazu hrvatskoga jezika*.

6. Zaključak

Iako je u *Mrežniku* obrađeno samo temeljno jezikoslovno nazivlje, njemu je posvećena velika pozornost. Jezikoslovno će se nazivlje nakon završetka projekta *Jena* i objavlјivanja rezultata u bazi *Struna* povezati s *Mrežnikom*. Jezikoslovno se nazivlje povezuje i s *Hrvatskim pravopisom* i *Školskom gramatikom hrvatskoga jezika*, a jezični savjeti s portala *Jezični savjetnik* ugrađeni su u polje normativne napomene.

Izvori i literatura

- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 1996. Višeznačni odnosi u nazivlju i njihova leksikografska obrada. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 22. 51–63.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2012. *Hrvatski terminološki priručnik*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2017. Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik. *Hrvatski jezik* 4/4. 1–8.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2018a. Normativni problemi u jezikoslovnome nazivlju (primjena standardnojezičnih normativnih pravila i terminoloških načela). *Zbornik radova sa znanstvenoga skupa Od norme do uporabe 1*. Ur. Mlikota, Jadranka. Osijek. 183–205.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2018b. Normiranje hrvatskoga jezikoslovnog nazivlja. *Hrvatski prilozi 16. međunarodnom slavističkom kongresu*. Ur. Botica, Stipe; Malnar Jurišić, Marija; Nikolić, Davor; Tomašić, Josipa; Vidović Bolt, Ivana. Zagreb. 49–63.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2018c. Semantički odnosi u hrvatskome jezikoslovnom nazivlju. *Zbornik radova s Jedanaestoga znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem održanoga u Rijeci od 24. do 26. studenoga 2016*. Ur. Badurina, Lada; Palašić, Nikolina. Sveučilište u Rijeci Filozofski fakultet. Rijeka. 135–154.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2019a. Croatian Web Dictionary – Mrežnik vs. Croatian Linguistic Terminology – Jena. *INFuture 2019: Knowledge in the Digital Age*. Ur. Bago, Petra; Hebrang Grgić, Ivana; Ivanjko, Tomislav; Juričić, Vedran; Miklošević, Željka; Stublić, Helena. Department of Information and Communication Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences. Zagreb. 22–31.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2019b. Hrvatsko mocijsko nazivlje. *Jezičkoslovni zapiski* 25/1. 107–12. doi.org/10.3986/jz.v25i1.7569.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2019c. Podjela i nazivlje zavisnosloženih rečenica u novijim hrvatskim gramatikama. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 45/2. 437–471. doi.org/10.31724/rihjj.45.2.11.

- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica; Vidović, Domagoj. 2006. Sinonimni parovi i nizovi u temeljnome jezikoslovnom nazivlju. *Filologija* 46–47. 101–122.
- Marković, Mario; Mihaljević, Josip. 2020. Korpus Jene – jednojezični terminološki korpus. *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovje. Zagreb. <http://jena.jezik.hr/wp-content/uploads/2021/01/Monografija-1.pdf> (pristupljeno 4. svibnja 2021.).
- Marković, Mario; Mihaljević, Josip; Mihaljević, Milica. 2020. Kako pronaći jezikoslovni naziv. *Hrvatski jezik* 7/1. 18–22.
- Rittgasser, Stefan; Kolenić, Ljiljana. 2012. *Hrvatsko-njemački rječnik jezikoslovnoga nazivlja*. Hrvatsko filološko društvo. Zagreb.
- Rittgasser, Stefan; Kolenić, Ljiljana. 2013. *Njemačko-hrvatski rječnik jezikoslovnoga nazivlja*. Hrvatsko filološko društvo. Zagreb.
- Simeon, Rikard. 1969. *Enciklopedijski rječnik lingvističkoga nazivlja (1-2)*. Matica hrvatska. Zagreb.
- Slovník slovanské lingvistické terminologie / Словарь славянской лингвистической терминологии / Dictionary of slavonic linguistic terminology I-II.* 1977–1979. Academia Praha. Prag.
- Trask, Robert Lawrence. 2005. *Temeljni lingvistički pojmovi*. Školska knjiga. Zagreb.